

Beleid recreatief medegebruik

1 Inleiding

“Recreatief medegebruik van onze waterschapseigendommen draagt onmiskenbaar bij aan de kwaliteit van de leefomgeving”, stelt het coalitieakkoord 2016-2021 van waterschap Drents Overijsselse Delta. Een stelling die iedere watersporter, wandelaar, visser, fietser, schaatser of terrasgenieter zal beamen wanneer deze zijn of haar recreatieve activiteit in, op of aan het water beoefent in ons beheergebied. Daar zijn wij blij mee, want we willen graag dat mensen kunnen genieten van water.

Na de fusie van de waterschappen Reest en Wieden en Groot Salland tot waterschap Drents Overijsselse Delta ontstond de noodzaak om het beleid voor recreatief medegebruik van onze rechtsvoorgangers te harmoniseren. Sinds 2008 respectievelijk 2007 hadden beide waterschappen beleid voor recreatief medegebruik. Op basis van de opgedane ervaringen met recreatief medegebruik van de afgelopen jaren en de Evaluatie openstelling onderhoudspaden 2011-2014, van waterschap Groot Salland, was het beleid ook aan een actualisatie toe. Een helder en concreter beleid van het waterschap op recreatief medegebruik bleek gewenst.

De publiekrechtelijke en privaatrechtelijke mogelijkheden om als waterschap recreatief medegebruik vorm te geven, zijn in dit beleidskader in hoofdstuk 4 verder uitgewerkt. Kort samengevat:

- Passieve openstelling van onze eigendommen voor wandelen, ongemotoriseerd varen en schaatsen: ja, mits...
- Verbod op overige recreatieve activiteiten: nee, tenzij...
- Bepaalde beheer- en onderhoudsactiviteiten
- Actieve houding op een aantal locaties
- Ruimte voor recreatieve initiatieven en kansen benutten

Het beleid voor recreatief medegebruik is breed ingestoken en omvat alle recreatie op, in en aan het water. In praktijk ligt de nadruk binnen ons beheergebied vaak op recreatief medegebruik van onderhoudspaden en waterkeringen. Het beleid voor varen wordt hier kort behandeld. In 2018 zal het vaarwegbeheer in een separate beleidsnotitie verder worden uitgewerkt, vanwege de complexiteit van de wet- en regelgeving rondom dit onderwerp.

Zwemmen in buitenwater komt in deze nota niet aan de orde. Hierin volgt het waterschap de Europese Zwemwaterrichtlijn. Op basis van deze richtlijn is zwemmen in buitenwater alleen toegestaan op de aangewezen zwemwaterlocaties. De kaders voor de sportvisserij zullen in het nog op te stellen visbeleid worden beschreven. Hier wordt uitsluitend het loop- en visrecht benoemd.

2 Waarom recreatief medegebruik

Waterschap WDO Delta besteedt doelbewust aandacht aan recreatie. Niet omdat het een wettelijke plicht of taak is. Maar wel omdat wij daarom gevraagd worden en omdat recreatief medegebruik feitelijk al plaatsvindt, maar vooral ook omdat we recreatie kunnen gebruiken om ons zich beter zichtbaar te maken, omdat wij in kader van duurzaam doen willen bijdragen aan een groter maatschappelijk belang, omdat we ons bewust zijn van ons unieke aanbod en als partner in gastvrijheid.

Kaders

Een wettelijk kader met een formele opdracht voor recreatief medegebruik is er niet. De Waterwet geeft als een van de doelstellingen “het vervullen van maatschappelijke functies door watersystemen”. De waterschappen geven hier invulling aan met het reguliere werkpakket (voorkomen overstromingen, voldoende water, water van goede kwaliteit). De provincies en gemeenten zijn verantwoordelijk voor recreatie in hun gebied.

Moties en initiatieven

De Tweede Kamer heeft in 2009 in een motie gevraagd om een inventarisatie van hindernissen voor wandelaars op waterschapsterreinen en om mogelijkheden om deze hindernissen op te lossen. In opdracht van de Unie van Waterschappen heeft Recreatie Nederland in 2010 hierover gepubliceerd

(Hindernissen voor wandelaars). Aandachtspunten voor de waterschappen waren: stel beleid op voor recreatief medegebruik, communiceer over recreatieve mogelijkheden, duidelijke communicatie naar burgers en belanghebbende partijen over wat het waterschap wel en niet doet op het gebied van recreatief medegebruik, aandacht voor recreatie in projecten en meer samenwerking met belangenorganisaties.

Op 4 maart 2014 hebben drie partijen in de Tweede Kamer (PvdA, SP en CDA) het initiatief opgesteld 'Een stap vooruit' om het landelijk gebied toegankelijker te maken voor wandelaars en fietsers. In reactie op dit initiatief heeft de Unie van Waterschappen aangegeven nader te onderzoeken of en op welke manier inzicht gegeven kan worden in de voortgang van het beleid van de waterschappen om de onderhoudspaden zoveel mogelijk open te stellen voor recreanten.

Recreatief medegebruik, met voors en tegens, is een feit

Bewoners maken een wandeling over onderhoudspaden, er wordt geschaatst over onze wateren, er liggen wandelroutes over onze waterkeringen, lokale organisaties nemen initiatief voor een dorpsommetje over onderhoudspaden etc.

Anderzijds is de directe omgeving van onze opengestelde eigendommen niet altijd enthousiast over wandelaars. Inwoners die zich soms in hun privacy aangetast voelen, agrarische ondernemers die risico's zien, natuurliefhebbers die zich zorgen maken over de verstoring van fauna. Maar ook binnen het waterschap, waar aansprakelijkheid een aandachtspunt is.

Een zichtbaar waterschap

Recreatie biedt de mogelijkheid om inwoners en gasten in verbinding te brengen met water en het verhaal te kunnen vertellen van het waterschap. Daardoor krijgen mensen beter inzicht in wat het waterschap doet met belastinggeld. De waterschappen ontzorgen de bewoners namelijk zo goed, dat het 'waterbewustzijn' laag is, vooral in stedelijk gebied. Faciliteren van recreatief medegebruik draagt bij aan het verkleinen van de awareness gap, die naar voren komt in de internationale studie 'Watergovernance in the Netherlands: Fit for the Future?'.

Maatschappelijk belang

Het waterschap wil duurzaam inclusief handelen. Recreëren in de groene ruimte voorziet in een maatschappelijk belang, en daar kan het waterschap aan bijdragen. Plezier, gezondheid, beleving. Meer verwevenheid tussen natuur, beleving en economie staat bijvoorbeeld voorop in de Rijksnatuurvisie. Door openstelling van waterschapseigendommen voor recreatief medegebruik kunnen wij een positieve bijdrage leveren aan de fysieke en mentale gezondheid. Onze eigendommen bieden de mogelijkheid aan recreanten om het water in ons gebied laagdrempelig te beleven en gebruiken en een locatie waar lokale initiatieven mogelijk zijn. Wel beseffend dat de belangen van verschillende partijen niet altijd overeen komen, waarvoor aandacht nodig is.

Bewustzijn van ons unieke aanbod

Als waterschap bezitten en onderhouden wij unieke paden en dijken die in meerdere opzichten positief bijdragen aan de kwaliteit van onze regio, maar ook van landelijke routes die ons beheergebied doorkruisen: ze zijn vaak onverhard (belevingsaspect), verkeersluw (en daarmee extra veilig) en zorgen er voor dat de typisch Nederlandse elementen (zoals waterlopen en kunstwerken) beleefbaar worden.

Regionale gastvrijheid

Mensen genieten graag van het water. Zowel de inwoners van ons gebied, als de mensen die hier te gast zijn uit andere regio's. Onze wateren en terreinen grenzend aan het water zijn geschikt voor varen, hengelsport, wandelen, fietsen, zwemmen, schaatsen etc. Maar ook als decor vanaf een terras om het water te zien. Naast het maatschappelijk belang vertegenwoordigt recreatie een groot economisch belang in Drenthe en Overijssel. Onze wateren en terreinen zijn voor inwoners en recreatie(bedrijven) waardevol en belangrijk.

3 Uitgangspunten

De uitgangspunten voor het beleid recreatief medegebruik van waterschap Drents Overijsselse Delta zijn geschetst in het Waterbeheerplan 2016-2021 en het Coalitieakkoord 2016-2019.

In het **Waterbeheerplan** is beschreven dat *“het waterschap het water zo beheert dat iedereen het water kan gebruiken en beleven. Wateren en oevers zijn grotendeels opengesteld voor recreanten en we staan open voor initiatieven van recreanten en hun belangenorganisaties. Toerisme - waar waterrecreatie en landschapsbeleving een belangrijk onderdeel van uitmaken - is voor veel van onze gebieden een belangrijke economische factor. (...) Het waterschap streeft ernaar sloten, kanalen, riviertjes, beken, de oevers en de omgeving aantrekkelijk, herkenbaar en vooral leefbaar te maken voor recreanten. Zo biedt het watersysteem ook een meerwaarde voor alle inwoners, die op hun eigen manier het water in hun omgeving beleven. Dit geldt voor het landelijk gebied, maar in toenemende mate ook voor het stedelijk gebied.*

Als we onze eigendommen open stellen voor recreatief gebruik, moet dat wel veilig zijn en mag dit gebruik niet ten koste gaan van het functioneren van het watersysteem en van functies zoals natuur, landbouw, bedrijven en wonen.”

Volgens het **coalitieakkoord** *“draagt recreatief medegebruik van onze waterschapseigendommen (en het behoud van watererfgoed) onmiskenbaar bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Onze inwoners waarderen het zeer als hen de gelegenheid geboden wordt om te wandelen of te fietsen over onze paden en langs onze oevers. Beide thema's worden maatschappelijk erg gewaardeerd en bieden kansen om invulling te geven aan onze zichtbaarheid en 'verbinding maken' met de beleving van inwoners en recreanten in het gebied. Dit zijn belangrijke nevensdoelstellingen van ons waterschap. Indien mogelijk faciliteren we initiatieven van anderen, en maken we afspraken over wie welke bijdrage levert. Indien er als gevolg van wandel- of fietsfaciliteiten te veel risico's aan de orde zijn voor (agrarische) bedrijven, nemen we specifieke maatregelen om die risico's te verkleinen of op te heffen.”*

De uitgangspunten vertaald

Tussen de uitgangspunten uit het Waterbeheerplan en het coalitieakkoord en de beleidskeuzen in het volgende hoofdstuk zit een vertaalslag. De volgende zes stellingen geven kleur aan de manier *hoe* het waterschap om wenst te gaan met de recreatieve belangen, de omgevingsbelangen en het belang van het waterschap.

❖ *Onze kerntaak is het waterbeheer.*

Wij richten ons op waterveiligheid, voldoende water en schoon water. Wij menen dat dat in harmonie kan met recreatief medegebruik. Door een positieve grondhouding en door duidelijk te zijn wat wij wel en niet kunnen betekenen op dit vlak. Als wij zelf actief willen zijn met recreatie, doen wij dat op een manier die bij onze taak, organisatie en kunde past.

❖ *We vinden het belangrijk dat onze eigendommen waar mogelijk recreatief worden (mede)gebruikt.*

Onze wateren en terreinen hebben een rol bij de uitoefening van onze taken. Daar waar medegebruik door recreanten mogelijk is en het functioneren van het watersysteem niet in gevaar komt, staan wij open voor recreatief medegebruik. Bij werken in en langs ons watersysteem en onze dijken proberen wij het opengestelde terrein en water wat we nu hebben in stand te houden. Ook op locaties waar het watersysteem wordt heringericht of waar grond in gebruik wordt gegeven aan aanliggende eigenaren.

❖ *Rekening houden met elkaars belangen is een belangrijke randvoorwaarde.*

Recreatieve activiteiten op, in en langs het water gaan veelal in harmonie met de belangen van inwoners, aanliggende grondeigenaren, zoals agrariërs en terrein beherende organisaties en de natuur. Niettemin komen er ook situaties voor waarin recreanten op onze gronden onvoldoende rekening houden met de belangen van onze burens. Of waar onze burens onvoldoende rekening houden met het medegebruik wat wij toestaan op onze eigendommen. Daarvan zijn wij ons bewust en dit heeft de aandacht. Daarnaast hebben wij als waterschap ook rekening te houden met andere belangen. In de Omgevingswet worden bijvoorbeeld

recreatieve routestructuren voor wandelen, fietsen en varen tot infrastructuur gerekend. Die infrastructuur mogen wij niet zondermeer doorsnijden met onze projecten.

- ❖ *Het recreatief medegebruik van onze eigendommen dient veilig te verlopen.*
Als waterschap hebben we de verantwoordelijkheid te zorgen voor de nodige veiligheid. Daarnaast willen we graag voorkomen dat wij bij incidenten schadeplichtig zijn. Daarom onderhouden wij de zaken waar wij verantwoordelijk voor zijn goed (bijvoorbeeld geen verrotte overstapjes, voldoende veiligheidsmaatregelen etc.). En zal op locaties waar met enige regelmaat bezoekers komen, duidelijk moeten worden aangegeven hoe eigendommen gebruikt mogen worden. Regelmatig onderhoud aan recreatieve voorzieningen en inspectie op voorziene gevaren is van belang. Schade en ongevallen buiten de opengestelde eigendommen, bijvoorbeeld schade door of aan vee, valt uit jurisprudentie overigens niet toe te schrijven aan de eigenaar van het opengestelde terrein. Als eigenaar met een zorgplicht hebben wij natuurlijk wel oog en oor voor de belangen uit de omgeving.
- ❖ *Wij nodigen onze partners uit om te komen met plannen en ideeën.*
Mensen die actief willen zijn voor hun omgeving en willen meedenken, gaan zelf aan de slag met spannende ideeën. Er ontstaan spontaan steeds nieuwe netwerken, met burgers en bedrijven – en overheden. We kunnen de intelligentie van deze energieke samenleving veel beter benutten als we meedoen.
- ❖ *Wij denken dat een budget voor recreatief medegebruik en een stimuleringsbudget met daarbij een afwegingskader bijdraagt aan succesvol beleid.*
Met een eigen budget kunnen wij de (financiële) verantwoordelijkheid nemen voor recreatieve voorzieningen die wij wensen. In de huidige situatie zijn de meestal kleinere uitgaven voor recreatieve voorzieningen onoverzichtelijk opgenomen in diverse projecten of exploitatie. Met een stimuleringsbudget moedigen wij inwoners aan om in hun omgeving aan de slag te gaan met de recreatieve ontsluiting van water.

4 Beleidskeuzes

Het waterschap streeft naar een eenduidige en transparante omgang met recreatie. Daartoe hebben wij vijf beleidskeuzes geformuleerd.

A Passieve openstelling van onze eigendommen voor wandelen, ongemotoriseerd varen en schaatsen: ja, mits...

Al onze onderhoudspaden, dijken, wateren en waterbergingsgebieden welke ons eigendom zijn, stellen wij open voor wandelen, ongemotoriseerd varen en schaatsen op eigen risico, daar waar dat geen negatieve effecten oplevert voor het watersysteem- of dijkenbeheer. Dit geldt ook voor verpachte eigendommen en eigendommen die in gebruik worden gegeven aan aanliggende eigenaren. Verpachte eigendommen waarin dit nu nog niet is geregeld, zullen op een natuurlijk moment (einde contractperiode, nieuwe eigenaar etc.) worden geactualiseerd op grond van het nieuwe beleid.

We zorgen voor de beschikbaarheid van 'ongepolijst' terrein, omdat wij in de regel geen extra onderhoud uitvoeren ten behoeve van recreatie. Onze eigendommen zijn niet openbaar en niet altijd goed begaanbaar, maar wel vrij toegankelijk. Opengestelde terreinen zijn te beschouwen als 'struinpaden' of 'laarzenpaden'. Voorbeelden zijn een onderhoudspad of dijk met soms hoge begroeiing of een ruwe ijsvloer bij bevroren wateren.

Bij de openstelling van onze eigendommen voor wandelaars hebben wij niet alleen oog voor onze publiekrechtelijke taak als waterbeheerder. Ook de meer privaatrechtelijke aspecten als bedrijfsvoering, veiligheid van de recreant, zorgplicht voor de natuur en de belangen van omliggende functies tellen mee. Bij dit laatste denken wij aan (het voorkomen van) overlast voor landbouw, natuur, omwonenden. Wij hanteren daarom algemene, minimale richtlijnen voor wandelen op onze eigendommen.

Voorwaarden die door de meeste grote terrein beherende organisaties en gemeenten worden gesteld:

- Wandelaars welkom,
- Honden aangelijnd,
- Betreden op eigen risico,
- Houdt rekening met andere mensen en dieren.

Veiligheid is een vereiste. Daarbij levert het waterschap wat redelijkerwijs verwacht mag worden. Denk aan bomeninspectie, afsluiten van opengestelde wandelpaden na een hevige storm (vallende takken), de ballenlijn bij een stuw, etc.

In sommige situaties is het niet veilig voor recreanten om gebruik te maken van onze eigendommen. Heeft recreatief medegebruik een negatief effect op (beschermde of beschermingwaardige) flora en fauna. Of leidt recreatie op onze eigendommen tot overlast in de omgeving. Belangrijk is dat feiten (daadwerkelijke schade of overlast) en emotie (vrees voor mogelijk toekomstige schade en overlast) gescheiden blijven. Per situatie maken wij een afweging tussen de risico's en de wens om onze eigendommen beschikbaar te stellen voor recreatie. Daarvoor hanteren wij criteria en volgen wij een vaste werkwijze (zie bijlage 1). Primair zetten wij in op feitelijke informatieverstrekking en communicatie. Uiteindelijk kan het dagelijks bestuur besluiten om extra beperkingen op te leggen of om de openstelling te beëindigen. Ook daar waar er sprake is van een aantoonbaar risico voor planten- en dierenziekten gaan wij terughoudend om met het openstellen van schouwpaden (zie bijlage 2).

Locaties waar door onze rechtsvoorgangers de openstelling is beëindigd, zullen worden getoetst, alvorens wordt besloten de trajecten afgesloten te houden dan wel opnieuw open te stellen. Bij trajecten door/langs natuurgebieden laten wij ons adviseren door de terrein beherende organisatie.

B Verbod op overige recreatieve activiteiten: nee, tenzij...

Overige activiteiten, zoals gemotoriseerde vaart, paardrijden en fietsen buiten aangegeven routes en paden, vissen, bordjes voor wandelroutes plaatsen in Keurzone (een beschermingszone van 5 m rond waterlopen en de beschermingszone van de waterkering met aangrenzende strook land) etc. zijn verboden op basis van de Keur. Daar waar recreatieve activiteiten verboden zijn, kan het waterschap een vergunning (onthefving van het verbod) afgeven. Een ontheffing kan worden afgegeven voor evenementen of voor het plaatsen van routepaaltjes in de Keurzone (zie bijlage 1).

Behalve een Keurvergunning is ook toestemming van de eigenaar noodzakelijk bij recreatief medegebruik. Daar waar het waterschap eigenaar is, hebben wij een extra middel om medegebruik toe te staan, beperkingen op te leggen dan wel te weren.

Ten behoeve van de sportvisserij en de jacht worden vis- en jachtrechten verhuurd aan hengelsportfederaties en Wild Beheer Eenheden. Vissers en jagers moeten een vergunning hebben. Sportvisserij is toegestaan vanaf onderhoudspaden, kades en toegangswegen, voor zover rekening wordt gehouden met de restricties die de Kaderrichtlijn water stelt. Bijvoorbeeld voldoende afstand bewaren van een stuw, gemaal of vistrap. Het waterschap geeft toestemming voor het betreden van ons eigendom, ook wanneer deze verpacht zijn. Dit wordt in alle pachtcontracten mogelijk gemaakt. Verpachte eigendommen waarin dit nu nog niet is geregeld, zullen op een natuurlijk moment (einde contractperiode, nieuwe eigenaar etc.) worden geactualiseerd op grond van het nieuwe beleid.

C Beperkte beheer- en onderhoudsactiviteiten

Passieve openstelling kan niet zonder een aantal minimaal vereiste activiteiten. Dit betreft

1. Controle op risicovolle en gevaarlijke situaties van het gehele opengestelde areaal;
2. Onderhoud op locaties waar het waterschap is aangewezen als onderhoudsplichtige;
3. Beheer van opengesteld eigendom, zoals verwijderen van obstakels en bordjes van derden;
4. Beheer, onderhoud en communicatie op locaties waar het vanuit veiligheid of omgevingsbelangen noodzakelijk is om voorzieningen te treffen;
5. Handhaving op basis van de Keur van recreatief medegebruik, voor zover dit recreatief medegebruik de waterstaatkundige belangen raakt;

6. Communicatie over (de mogelijkheden van) recreatief medegebruik in het algemeen;
7. Beheer, onderhoud en communicatie op locaties waar duidelijkheid over recreatief medegebruik gewenst of noodzakelijk is, bijvoorbeeld bij klachten van overlast óf bij specifieke wensen (vanuit de omgeving).
8. Opzet en in stand houden van een beheerregister voor recreatieve voorzieningen, zodat wij onze recreatieve objecten en afspraken met derden goed kunnen beheren.

In de regel voeren wij geen extra beheer, onderhoud of handhaving uit ten behoeve van recreatie, ongeacht de vorm. Dit past niet bij onze opvatting over recreatief medegebruik, zoals verwoord in deze beleidsnota.

Het waterschap onderhoudt geen kanostoepen. Uitzondering zijn de kanostoepen bij een stuw of gemaal van het waterschap die een obstakel vormt op een traject waar nu gekanood wordt. Bestaande kanostoepen in beheer en onderhoud bij het waterschap die in praktijk niet of nauwelijks worden gebruikt, zullen worden overgedragen aan derden of verwijderd. De realisatie en het beheer en onderhoud van nieuwe kanostoepen laten wij over aan andere organisaties.

Bij onze projecten zorgen wij dat recreatieve vaar-, schaats-, fiets- en wandelroutes intact blijven of werken wij mee aan een alternatieve route. Wij wisselen geografische data uit met Wandelnet en zijn op de hoogte van de routelijnen van Lange-Afstand-Wandelpaden en Streekpaden. Waar mogelijk werken wij mee aan de kwaliteitsverbetering van landelijke netwerken. Voor gemeente, Rijk en provincie is dit verplicht in kader van de Omgevingswet, wij doen dit vrijwillig. De meerkosten die hiervan een gevolg kunnen zijn, maken onderdeel uit van het reguliere projectbudget.

Bij initiatieven van derden waar wij vergunning voor afgeven of waarover wij adviseren in het kader van de watertoets letten wij ook op waterbeleving. Voorbeeld hiervan is aandacht voor voldoende hoogte van een brug over water t.b.v. het schaatsen en, daar waar wij vaarwegbeheerder zijn, het varen.

Verantwoordelijkheden en klachten

Een ieder die gebruik maakt van onze opengestelde terreinen is zelf verantwoordelijk voor zijn of haar gedrag. Dat ontslaat het waterschap niet van de zorgplicht. Belangrijk is dat wij kunnen laten zien dat wij ons redelijkerwijs inzetten om recreatief medegebruik veilig te laten verlopen. Het is daarom aan ons om gevaarlijke situaties te voorkomen en recreanten te wijzen op risico's van het recreatief medegebruik van onze eigendommen. Een grijs gebied zal altijd blijven, omdat wij niet elk opengesteld traject continue kunnen monitoren op gevaren.

Indien recreatief medegebruik overlast of schade veroorzaakt aan (bedrijfs)eigendommen, natuur of anderszins of ingaat tegen wet- en regelgeving, is dat ongewenst. In een dergelijke situatie streven wij er naar om door een combinatie van samenwerking, communicatie, inrichtingsmaatregelen en incidenteel handhaving de relatie tussen recreatieve bezoekers en omgeving in goede banen te leiden. De voorkeursvolgorde is *informereren-vermijden-leiden-afsluiten* (zie ook Bijlage 3).

- Informeren: bordjes plaatsen ter verduidelijking, communicatie in lokale media over recreatief medegebruik
- Vermijden: praktische oplossing zoeken om oorzaak weg te nemen (lokaal of in overleg met bijvoorbeeld de gemeente), alternatieven bieden, mensen verleiden tot gewenst gedrag.
- Leiden: Plaatsen van obstakels zoals een rooster in het pad of hekwerk
- Beperken: wanneer bovenstaande niet werkt, kan het dagelijks bestuur beperkingen opleggen of de openstellingen van het traject beëindigen.

Maatregelen van aanliggend eigenaren op onze terreinen, zoals een verbodsbord, een hek of een draad op ons opengestelde eigendom, staan wij niet toe. Deze worden direct verwijderd. Eventuele aanleg, beheer en onderhoud van afrastering ten behoeve van recreatief medegebruik tussen ons opengesteld eigendom en aangrenzende gronden zijn voor de aangrenzend eigenaar. Wij kiezen voor recreatief medegebruik in goede verstandhouding met onze burens en afrasteringen zijn wat ons betreft daarvoor niet nodig. Liever zetten wij in op goede communicatie en inrichtingsvormen die gewenst gedrag stimuleren.

D Actieve houding op een aantal locaties

Op locaties waar we de publieksbeleving willen concentreren, zetten we actief in op het recreatief medegebruik. Dit is bedoeld als vangnetregeling, zodat voor ons waardevolle locaties niet 'tussen wal en schip vallen'. Het waterschap neemt hier het initiatief en de verantwoordelijkheid en stelt hiertoe de benodigde middelen voor beheer en onderhoud ter beschikking. Voorbeelden zijn bijvoorbeeld bankjes, overstapjes en extra onderhoud aan onze eigendommen.

De locaties waar wij een actieve houding aannemen worden op kaart aangeduid. Het betreft:

- Gebieden en waterstaatswerken binnen ons beheergebied die wij willen laten zien aan onze bewoners en gasten. Het gaat hierbij om vistrappen, watererfgoed, bijzondere of beeldbepalende gemalen etc.: bijzondere locaties met een verhaal gerelateerd aan het waterschap.
- Locaties of evenementen waar wij het waterschap goed willen presenteren, bijvoorbeeld extra maaien voorafgaande aan een avondvierdaagse over onze onderhoudspaden.
- Locaties die onderdeel uitmaken van het landelijk netwerk van Lange-Afstand-Wandelpaden en Streekpaden (deze maaien wij zo nodig extra, dit betreft in totaal ca. 70 km) en regionale schaatsroutes (deze wateren zijn vrij van waterplanten zodat kan worden geschaatst in de winter). Evenals bovenstaande punt beschouwen wij deze belangrijke routestructuren als visitekaartje van het waterschap.
- Ons peilbeheer in de winter op de boezem van Noordwest Overijssel en een aantal andere locaties, om het ontstaan van een ijsvloer mogelijk te maken. Zonder deze inzet zouden hier geen lange recreatieve schaatstochten uitgezet kunnen worden.
- Locaties waar als gevolg van een bestuurlijke toezegging of een inrichtingsproject het waterschap een actieve houding inneemt.

Het beheer en onderhoud van speeltoestellen in een waterspeelplaats rekenen wij niet als activiteit om extra op in te zetten, omdat dit te ver af staat van onze dagelijkse werkzaamheden.

E Ruimte voor recreatieve initiatieven en kansen benutten

Wij bieden ruimte aan **recreatieve initiatieven van derden**. Met derden bedoelen wij koepelorganisaties en verenigingen, andere overheden en anderszins georganiseerde individuen. Initiatieven van derden krijgen de ruimte en de bijbehorende verantwoordelijkheid om onze eigendommen recreatief te benutten en meer willen dan het waterschap uit hoofde van haar taakuitoefening levert. Het gaat hier om het uitzetten van routes, het plaatsen van bankjes, overstappen, informatieborden etc.

Een initiatief komt in principe in aanmerking voor (mee)werken of (mee)betalen:

- Als de maatregel bijdraagt aan de hoofdtaken inzake het watersysteembeheer (veilig, voldoende en schoon water), en daarnaast met de taken ten aanzien van nautisch beheer en/of vaarwegbeheer; **en**
- Als de maatregel in overeenstemming is met het beleid van het waterschap voor recreatief medegebruik **en**
- Als de maatregel realistisch en integraal (in samenhang met de omgeving) is en kan rekenen op maatschappelijk draagvlak (daarbij gaat het om bewoners, landbouw en natuur belangen, maar ook hetgeen bijvoorbeeld blijkt uit een financiële bijdrage van anderen zoals provincies, gemeenten, Rijk of particulieren) **en**
- Als het beheer en onderhoud goed en duurzaam zijn geregeld en eventuele handhavingsmaatregelen goed geborgd zijn **en**
- Als de initiatiefnemer de financiële draagkracht en organisatie heeft om datgene waarvoor een bijdrage wordt geleverd in stand te houden **en**
- Als niet een andere partij of organisatie aanspreekbaar is op de financiering van de maatregel.

Afspraken tussen initiatiefnemers en het waterschap worden vastgelegd in een gebruiksovereenkomst en opgenomen in ons beheerregister voor recreatief medegebruik. De private afspraken voorzien ook in de handelwijze als de oorspronkelijke recreatieve behoefte vervalt, en/of de partij die het beheer en onderhoud op zich heeft genomen, ophoudt te bestaan.

In projecten zoeken wij actief naar recreatieve **meekoppelkansen**. Het gaat dan om recreatieve voorzieningen waar andere partijen behoefte aan hebben en waarvoor een initiatiefnemer is. De initiatiefnemer draagt de meerkosten en neemt het beheer en onderhoud op zich. Het waterschap kan mogelijk iets investeren, indien het initiatief bijdraagt aan de vergroting van het waterbewustzijn van inwoners en gasten.

Ook willen wij zelf de kansen benutten die derden ons bieden. Dit doen wij door bijvoorbeeld inhoudelijke inbreng te leveren of een financiële bijdrage te leveren aan investeringen, evenementen etc. van derden. Met een budget voor bijdragen aan initiatieven van derden, in de vorm van een rechtstreekse bijdrage aan een initiatief en via een nog uit te werken subsidieregeling, kunnen wij initiatieven van derden stimuleren die bijdragen aan waterbewustzijn, de verbinding tussen het waterschap en de omgeving en een betere beleving van water.

Bijlage 1 Criteria voor “Ja, mits...” en “Nee, tenzij...”

Ja, mits...: Criteria voor niet of beperkt openstellen

Publiekrecht

In de Algemene regel Recreatief medegebruik wordt wandelen, niet-gemotoriseerd varen en schaatsen toegestaan, zonder dat daaraan voorschriften zijn verbonden. Dit betekent dat dit altijd is toegestaan. Dat er geen voorschriften aan de Algemene regel zijn verbonden, impliceert dat deze activiteiten geen negatieve effecten hebben op watersystemen.

In de beschermingszone van de keringen wordt recreatief medegebruik toegestaan, ook zonder voorschriften. Het begrip recreatief medegebruik is een breed begrip, namelijk: alle vormen van vrijetijdsbesteding in gebieden die voor ander functies zijn ingericht.

De AR regelt (uitputtend) het recreatief medegebruik, ook al zijn er geen voorschriften aan de Algemene regel verbonden. Uit de vaste jurisprudentie blijkt dat wanneer zaken uitputtend zijn geregeld, handhaven op basis van zorgplicht niet mogelijk is.

Op basis van de zorgplicht uit de Wet natuurbescherming (2016) dient het waterschap rekening te houden met (beschermde en niet-beschermde) dieren- en plantensoorten.

Privaatrecht

Op basis van het privaatrecht, namelijk het feit dat het waterschap haar eigendom openstelt voor een bepaalde vorm van recreatief medegebruik, hanteert het waterschap de onderstaande, aanvullende criteria voor beperkt openstellen of beëindigen van openstelling.

Veiligheid

- Wij signaleren bij onze werkzaamheden op onze terreinen (overduidelijk) gevaarlijke situaties. Bijvoorbeeld losgeraakte boomtakken, diepe gaten, draaiende delen van machines.
- (Overduidelijk) gevaarlijke situaties voor de recreanten worden opgeheven, aangeduid of waarneembaar gemaakt.
- Wij nemen afdoende maatregelen om ongelukken te voorkomen

Omgeving

- In de omgeving is sprake van overlast of schade
- De zorgplicht uit de Wet natuurbescherming wordt niet nageleefd door recreanten.

Bij opengestelde trajecten door of langs natuurgebieden laten wij ons adviseren door de terrein beherende organisaties.

Nee, tenzij...: Criteria voor het verlenen van een ontheffing

Een vergunning kan alleen worden afgegeven als het recreatief medegebruik activiteit niet voldoet aan de criteria uit de Algemene regel. Een aanvraag wordt getoetst aan de beleidsregels. Voor recreatief medegebruik kennen we (nu) geen beleidsregel(s). De onderstaande criteria fungeren als voorwaarden waarop een ontheffing van het verbod uit de Keur wordt afgegeven:

- Als de maatregel niet strijdig is met de hoofdtaken inzake het watersysteembeheer (veilig, voldoende en schoon water), en daarnaast met de taken ten aanzien van nautisch beheer en/of vaarwegbeheer
- Als het beheer en onderhoud goed en duurzaam zijn geregeld en eventuele handhavingsmaatregelen goed geborgd zijn **en**
- Als de maatregel realistisch, passend (in bijvoorbeeld het betreffende watergebiedsplan) en integraal (in samenhang met de omgeving) is en kan rekenen op maatschappelijk draagvlak (hetgeen bijvoorbeeld blijkt uit een financiële bijdrage van anderen zoals provincies, gemeenten, Rijk of particulieren) **en**
- Als de initiatiefnemer de financiële draagkracht en organisatie heeft om datgene waarvoor een ontheffing wordt gevraagd in stand te houden.

Bijlage 2 Planten- en dierziekten

De ziekte Neospora bij vee en Bruinrot bij aardappelen worden nog wel eens in verband gebracht met recreatief medegebruik. Hier geven wij aan hoe wij hier mee om gaan.

Neospora

Neospora caninum is een van de belangrijkste besmettelijke oorzaken van verwerpen bij koeien. Neospora caninum is een ééncellige parasiet die in 1984 voor het eerst bij honden werd onderkend. Rund en hond zijn betrokken bij de levenscyclus van de parasiet. De hond neemt besmet materiaal van het rund op, bijvoorbeeld een verworpen vrucht, nageboorte of vruchtwater. Een tijdje later scheidt de hond met de ontlasting besmettelijke oöcysten (eitjes) van de parasiet weer uit. Het rund kan deze oöcysten vervolgens via het voer of het drinkwater opnemen (bron: Gezondheidsdienst voor Dieren).

De relatie die vaak gelegd wordt door agrariërs is dat een hond van een wandelaar op een onderhoudspad of dijk Neospora kan veroorzaken. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat die kans zeer klein is. Deze honden komen niet op een boerenerf en zijn niet in de gelegenheid om besmet materiaal van een rund op te nemen. De kans op Neospora in het drinkwater (veedrenking uit de sloot) is eveneens zeer klein. Vergelijkbaar met het risico van een hond die in het talud poept op een willekeurige plek langs het watersysteem. Dus met dezelfde orde grote als in alle andere wateren.

Wij volgen de lijn van de GD. (De vrees voor) Neospora is daarom geen argument om een onderhoudspad niet of beperkt open te stellen. Daar waar er echter sprake is van een aantoonbaar risico gaat het waterschap terughoudend om met het openstellen van schouwpaden.

Bruinrot

Analoog met veeziekten volgt het waterschap dezelfde lijn voor plantenziekten. Bij een aantoonbaar risico in akkerbouwgebieden voor een plantenziekte, en waar recreatief medegebruik van onze onderhoudspaden kan bijdragen aan verspreiding van een plantenziekte, gaat het waterschap terughoudend om met het openstellen van schouwpaden.

Bijvoorbeeld in geval Bruinrot op een perceel aardappelen wordt geconstateerd. Een perceel(sdeel) waarop de besmette partij heeft gestaan wordt door de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) besmet verklaard. Direct aangrenzende eigendommen van het waterschap aan dit perceel(sdeel) zullen dan mogelijk gedurende de quarantaineperiode niet of beperkt worden opengesteld.

Bijlage 3 Stappenplan handelen bij overlast en schade

Bij een melding van overlast op ons opengestelde eigendom doorlopen wij een aantal vaste stappen.

1. Gesprek met de melder, duidelijk beeld van de situatie.
2. Informatieverstrekking aan de melder m.b.t. de feitelijke risico's en de kansen.
3. Hoor en wederhoor, indien mogelijk.
4. Aan recreanten duidelijk maken van het gebruik van ons opengestelde eigendom, Zowel ter plaatse als via media.
5. Eenvoudige, praktische oplossingen (bijvoorbeeld een stroomdraad bovenlangs geleiden in plaats van via poortgreep).
6. Betrekken van andere partijen zoals de gemeente, indien gewenst, om te komen tot een oplossing.
7. Plaatsen van 'lokkende' voorzieningen, zoals een bankje of een overstapje, als dat tot de mogelijkheid behoort.
8. Plaatsen van geleidende voorzieningen, zoals een draaihek of rooster, als dat tot de mogelijkheden behoort.
9. Onderzoek van alternatieven.
10. Beperkte openstelling.
11. Einde openstelling, aangeduid met een verbodsbord van het waterschap.